

A FIDELISSIMA KÓRUS

Az együttest 1994-ben alapították a kulturális hagyományokban gazdag Sopron zenekedvelő polgárai. Az alapítók célját az énekhar repertoárja is kifejezi: mindenekelőtt a magyar kórusmuzsika értékeit kívánják őrizni és megismertetni, egyrészt az elmúlt századok nevezetes darabjainak műsoron tartása, másrészt pedig új magyar művek bemutatása útján. Emellett természetesen helyet kapnak az európai karművészet jeles kompozíciói is. Az a capella – kíséret nélküli – számokból álló műsortervet időről-időre oratorikus, zenekari, vagy orgonakísérettel előadandó darabokkal kívánja kiegészíteni a hűség városának együttese. Minősítő hangversenyének programja is ezen alapelvek szerint készült.

Műsor:

SZOKOLAY Sándor:	Hálaének
FASSANG László:	A fényes nap
DEÁK-BÁRDOS György:	Parasceve – Crucifigatur – Eli, eli – Consummatus est
LISZT Ferenc:	Pater noster Ave Maria
KODÁLY Zoltán:	Gömöri dal Szép könyörgés

– szünet –

Antonio VIVALDI:	Gloria
-------------------------	---------------

Közreműködik:

**Horváth Mária, Kozári Andrea (ének),
a soproni muzsikások kamarazenekara**

Vezényel:

Arany János

SZOKOLAY Sándor: Hálaének

Vigan énekelj az Úrnak te egész föld! Szolgáljatok az Úrnak örvendezéssel; menjetek elébe vígassággal. Tudjátok meg, hogy az Úr az Isten; ő alkotott minket és nem magunk; az ő népe és az ő legelőinek juhái vagyunk. Menjetek be a kapuin hálaadással, tornácaiba dicséretekkel; adjatok hálát néki, áldjátok az ő nevét! Mert jó az Úr, örökkévaló az ő kegyelme és nemzedékről nemzedékre való az ő hűsége!

Szokolay Sándor motettája a bibliai Zsoltárok Könyve 100. zsoltárának Károli Gáspár fordította szövegére íródott, röviddel azután, hogy a szerző 1994. tavaszán városunkba költözött. A szerző személyes hitvallása szerint az imádság elsősorban nem kérés, hanem mindig és mindenekelőtt hálaadás. Szokolay Sándor a régóta áhított, nyugodt kikötőbe való megérkezésért ad hálát a zsoltár szavaival. A darab címlapja rövid kiegészítést ad a keletkezés történetéhez: „Arany Jánosnak, soproni újratálalkozásunk öröme: – (jószomszédságunk jeleként) – Sopron, 1994. június 6.” A mű a kórus 1995 júniusi hangversenyén hangzott el először.

FASSANG László: A fényes nap

*A fényes nap immár elnyugodott,
A föld színe sötétben maradott
Nappali fény éjjelre változott,
Fáradtaknak nyugalomra hozott.*

*Minden élő megy nyugalomra,
Az Istentől elrendelt álmra,
De én, Uram, úgy megyek ágyamba,
Mintha mennék gyászos koporsómba.*

*Vessünk számot hát, édes Istenem,
Hogy lelkemet ne kelljen féltennem,
Hogy lehessen bátrabban szólanom,
Midőn meg kell előtted állanom.*

*Színéd előtt minden nap elesem,
De van nékem tenálad kezesem,
Ha megtartasz holnapi napodra,
Nem fordítom azt megbántásodra.*

A 23 éves magyar zeneszerző a budapesti Zeneakadémia orgona-tanszakának hallgatója. Rövid eddigi életútját számos nagy sikerű hazai koncert, hangfelvétel és több külföldi hangversenykörút jelzi. Előadói tevékenysége mellett már zeneszerzőként is bemutatkozott. Csángó népi dallamra és vallásos szövegre írt műve 1994 nyarán született, s a darabot a Fidelissima vegyeskar mutatta be Sopronban, 1994. december 17-én. A színes, eredeti harmóniavilág, a gondos prozódia és a kiegyensúlyozott szerkezet a magyar kórusirodalom legnemesebb hagyományainak méltó folytatójává teszik a fiatal szerző kompozícióját.

DEÁK-BÁRDOS György: Crucifigatur

*Dicunt omnes: Crucifigatur!
Ait illis praeses:
„Quid enim mali fecit?”
At illi magis clamabant,
dicentes: Crucifigatur!*

*Mindnyáján mondák: Feszíttessék meg!
Monda pedig nékik a helytartó:
„De hát mi rosszat cselekedett?”
Azok pedig még inkább kiáltozának,
mondván: Feszíttessék meg!*

A kórusmű a 20. századi magyar zeneszerző 1933-ban, Krisztus halálának 1900. évfordulójára írt „Parasceve” (előkészület az ünnepre) című sorozatának része, mely sorozat a Máté és János evangéliumából vett szövegek alapján kíséri el Jézust földi életének utolsó állomásain. A darab éltető eleme a szólamok mozgása. A szerző az első szakaszban markáns dinamikával, polifón szövevényként ábrázolja helytartó házában udvarán kiáltozó, egymás szavába vágó sokaság zaját, míg Pilátusnak a középrészben elhangzó kérdő szavait – „de hát mi rosszat cselekedett?” – csendes egyszólamúsággal mondatja el. A rövid kompozíció formájának hármasságát a „Crucifigatur”-kiáltás ismételt fölidézése teljesíti ki. A fényes és hatásos zárlat egyszerre érzékelteti az emberi mesterkedés pillanatnyi győzelem-mámorát és az isteni döntés véglegességét, mely ezt az emberi mesterkedést eszközül használja.

DEÁK-BÁRDOS György: Eli, Eli

*Et circa horam nonam clamavit Jesus
voce magna, dicens:
„Eli! Eli!
Lamma sabachthani?”*

*És kilenc óra tájban fölkiáltott Jézus
hangos szóval, mondván:
Én Istenem! Én Istenem!
Miért hagytál el engem?”*

A Parasceve-sorozat következő darabja a keresztfán szenvedő Jézus megindító fölkiáltása. E kiáltásban a testileg gyötrődő Emberfia és a lelkében már megadó Istenfia birkózik. A motettában a sötétebb moll és világosabb dúr harmóniak következetes szembeállítás teszi érzékletessé a megszabadulásba vetett remény-ség és a megváltoztathatatlan döntésbe való belenyugvás zenei megfogalmazását

DEÁK-BÁRDOS György: CONSUMMATUM EST

*Cum ergo accepisset Jesus acetum,
dixit: „Consummatum est!”*

*Mikor tehát Jézus megízeltte az ecetet,
így szólt: „Elvégeztetett!”*

Az utolsó pillanatot idézi föl a sorozat harmadik kiemelt darabja, mely elsősorban a ritmus és a tempók sajátosságainak útján fejezi ki mondanivalóját. Amíg a szemlélő-elbeszélő szavait halljuk, zavar és bizonytalanság támad a szövegben: a kórus két részre szakad és eltérő ritmusban, feszes tempóban mondja el beszámolóját az eseményről. Krisztus utolsó szavai pedig a Megváltás szent bizonyosságának nyugal-mával, földön túli békességet árasztva és csöndes méltósággal zárják le a történetet.

LISZT Ferenc: Pater noster

*Pater noster qui es in caelis
sanctificetur nomen tuum,
adveniat regnum tuum,
fiat voluntas tua
sicut in caelo et in terra.
Panem nostrum quotidianum
da nobis hodie
et dimitte nobis debita nostra
sicut et nos dimittimus
debitoribus nostris,
et ne nos inducas in tentationem,
sed libera nos a malo. Amen.*

*Mi Atyánk, ki a mennyekben vagy,
szenteltessék meg a te neved,
jöjjön el a te országod,
legyen meg a te akaratod,
amint a mennyben, úgy a földön is.
A mi mindennapi kenyerünket
add meg nekünk ma
és engedd el adósságainkat,
amint mi is elengedjük
a mi adósainkét,
és ne vígy minket a kísértésbe,
de szabadíts meg a gonosztól. Úgy legyen.*

A koncertsikerektől és kudarcoktól, ünnepléstől és csatározásoktól egyaránt megcsömörlött komponista Rómában töltött évei alatt nagyszabású terveket szőtt az egyházi kórusmuzsika megújításáról. Terveit egész sor rövid motettával fogalmazta meg, melyekben Palestrina nyomán visszatért a liturgiába jól il-leszkedő, szüksézávú és a feldolgozott szöveget alázattal szolgáló stílushoz. E motettasorozat egyik gyöngyszeme a „Pater noster” megzenésítése.

LISZT Ferenc: Ave Maria

*Ave Maria, gratia plena,
Dominus tecum,
benedicta tu in mulieribus et benedictus
et benedictus fructus ventris tui, Jesus.
Sancta Maria, mater Dei,
ora pro nobis, peccatoribus,
nunc et in hora mortis nostrae. Amen.*

*Üdvöz légy, Mária, kegyelemmel teljes,
Az Úr van teveled,
Áldott vagy te az asszonyok közt
és áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus.
Szent Mária, Istennek anyja,
imádkozzál értünk, bűnösökért,
most és halálunk óráján. Úgy legyen.*

Az 1860-as római évek termése az „Ave Maria” is. Számos vonásában hasonlít az előző darabra: szerkezete homofón, megfogalmazása lényegretörően rövid, s – a feldolgozott szöveg felépítéséből fakadóan – formája is kéttagú. Első szakasza (az angyali üdvözet szavainak fölidézése) általánosabb érvényű, emelkedettebb, a második viszont (melyben az imádkozó maga szólítja meg a szent szüzet) személyesebb, szenvedélyesebb. Mindkét Liszt-kompozíció legnemesebb erénye azonban a romantikában egyedülálló – egyszerűsége.

KODÁLY Zoltán: Gömöri dal

*Az én ökröm, a Virág, a Virág,
Letörte a kertbe a rezedát,
Hej, rezedá, rezedá, rezedá,
Ugyan, babám, látlak-e valaha?*

*Elmegyek én az Alföldre innen,
Ahol nékem ösmerősöm nincsen,
Elbújdosom a világ szélire,
Hogy ne legyek senkinek terhére!*

*Nincsen nékem sem apám, sem anyám,
Csak egyedül te vagy, édes rózsám!
Rajtad kívül nincsen nékem senki,
Ha meghalok, te sirass engem ki!*

A ritkán énekelt kórusművet keresetlen szüksézszerűsége emeli a legnagyobb szerűbb népdalfeldolgozások sorába. Az alapidallam és a hozzá kánon-szerűen szerkesztett kísérszólam rafinált kétszólamúsága teljes vegyeskari hangzásélményt nyújt, ugyanakkor a „levegős” szerkezet minden pillanatban hallani, ízlelni engedi a felvidéki magyar népdal különös szépségét.

KODÁLY Zoltán: Szép könyörgés

*Nincs már hová lennem, kegyelmes Istenem,
Mert körülvett engem szörnyű veszedelem,
Segedelmem, légy mellettem, ne hagyd megcségyenednem!*

*Vagy, ha azt akarod, hogy tűrjem ostorod,
Csak rút szégyentől ódd fejemet, ha bántod,
Halálomat inkább elhozd, hogynem rútítsd orcámat!*

*Áldj meg vitézséggel, az jó hírrel, névvel,
Hogy szép tisztességgel mindent végezzek el,
Öltöztess fel fegyvereddel, jó hittel, bátor szívvel.*

*Ne gyalázzon engem kevély ellenségem,
Te légy, Uram, velem jóltévő Istenem,
Nagy szégyenem ne viseljem, tovább ne hagyd elesnem!*

*Kiért dicsérhessen lelkem mindenképpen,
Hogy mindenek ellen megtartottál épen,
Áldott Isten, hála légyen néked örökké, Ámen!*

A „Szép könyörgés” Balassi Bálint istenes költészetének gyöngyszeme: imádság, melynek alázat és büszkeség, öntudat és kétségbeesés sajátos keveredése ad férfias ízt. A vers öt strófájának feldolgozása Kodály legismertebb és méltán legkedveltebb vegyeskari művei közé tartozik. A szerző kivételes érzékenységgel találja meg a költemény aszú-ízű szavaihoz méltó zenei megjelenítést. Amiképpen a vers szavaiban harmonikus eggyé válik a harcos keménységet vérében öröklő katona és az alázatot mélyen átérző hívő, úgy olvad szimbolikusan egymásba magyar pentatónia, modalitás és a moll-dúr harmóniavilág a kórusmű zenéjében.

Antonio VIVALDI: GLORIA

1. *Gloria in excelsis Deo*
Dicsősség a magasságban Istennek
2. *Et in terra pax hominibus bonae voluntatis.*
És a földön békesség a jóakarató embereknek.
3. *Laudamus te, benedicimus te, adoramus te, glorificamus te,*
Dicsőítünk téged, áldunk téged, imádunk téged, magasztalunk téged,
4. *Gratias agimus tibi*
Hálát adunk neked
5. *Propter magnam gloriam tuam.* .
A te nagy dicsőségedért
6. *Domine Deus, Rex coelestis Deus Pater omnipotens.*
Úr Isten, Királya a mennyeknek, mindenható Atya Isten.
7. *Domine Fili unigenite, Jesu Christe.*
Az Úrnak egyszülött Fia, Jézus Krisztus.
8. *Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris, qui tollis peccata mundi, miserere nobis!*
Úr Isten, Istennek Báránya, Atyának Fia, ki elveszi a világ bűneit, könyörülj rajtunk!
9. *Qui tollis peccata mundi, suscipe deprecationem nostram!*
Ki elveszi a világ bűneit, hallgasd meg a mi könyörgéseinket!
10. *Qui sedes ad dexteram Patris, miserere nobis!*
Ki ülsz az Atyának jobbján, könyörülj rajtunk!
11. *Quoniam tu solus sanctus, tu solus Dominus, tu solus altissimus, Jesu Christe.*
Mert te vagy az egyetlen szent, az egyetlen Úr, az egyetlen fölség, Jézus Krisztus.
12. *Cum Sancto Spiritu in gloria Dei Patris, Amen.*
A Szentlélekkel együtt, az Atya Isten dicsőségében, úgy legyen.

A keresztyén istentiszteleti szertartás, a mise az európai zene hajnala óta az egyházi muzsika egyik legjelentősebb és leggazdagabb irodalommal bíró műfaja. A hagyományos típusú darabok mellett, melyek a mise állandó tételeit (Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus, Agnus Dei) zenei sorozatba foglalva dolgozzák föl, időnként találkozunk egy-egy tétel önálló megzenésítésével. Ilyen kompozíció Vivaldi „Gloria” című, énekes szólistákra, vegyeskarra és zenekarra írt kisoratóriuma, a szerző hasonló szellemben készült „Credo”-jának pártétele. A szuverén megzenésítés természetéből fakad, hogy a miseszöveg a megszokottnál szélesebb, többretű feldolgozást kap: Vivaldi tizenegy különálló tételre osztja el a szöveg mondatait, gondolatait. E módszer alkalmazása ellenére a mű „nem hullik darabokra”: a gondolati összefüggéseket, a dicsőítő szöveg szerkezetének belső ritmusát az egyes tételek zenei összefüggései húzzák alá, s ezzel megteremtik a kompozíció zenei egységét.